

METODICKÉ POKYNY PRO VYUČJÍÍHO – DEMOGRAFIE EVROPY

(ZÁKLADNÍ VERZE - 4 HODINY)

- Didaktický model na téma „Demografie Evropy“ pro výuku v délce trvání čtyř vyučovací jednotek obsahuje učební texty, pracovní listy, didaktický test, vzorové řešení pracovních listů a didaktického testu, metodické pokyny pro vyučujícího a doprovodnou prezentaci v PowerPointu.
- Je potřeba, aby učební text byl žákům poskytnut nejpozději na předchozí hodině daného předmětu kvůli dostatečnému času na jeho prostudování. Může být předán buď v tištěné nebo v elektronické formě. Výjimku tvoří učební text pro první vyučovací jednotku, kdy je učební text žákům předán v průběhu hodiny.
- V kapitole „Návrh průběhu vyučovací hodiny“ je u vždy u každé vyučovací jednotky popsáno, kdy by měly být pracovní listy předány žákům. Žáci jsou vždy předem upozorněni na to, kdy mají konkrétní úkol vypracovat. Na některé úkoly žáci dostanou vyhrazený čas, některé je naopak potřeba vypracovat v průběhu učitelova výkladu. Pokud si chce vyučující zkontrolovat žakovu aktivitu v hodině, může si pracovní listy po skončení hodiny vybrat. Pracovní listy současně představují i jistou formu zápisu.
- Pracovní listy obsahují různé druhy úkolů – křížovku, otevřené otázky, práci s atlasem a slepou mapou, doplňování slov do textu, výpočet statistických údajů, určování pravdivosti výroků a cvičení shrnující komplexnější problematiku.
- Didaktický test základní verze didaktického modelu se skládá z osmy úkolů s maximálním počtem získání maximálně 20 bodů. Bodové hodnocení jednotlivých úkolů je podrobně rozepsáno přímo v souboru se vzorovým řešením didaktického testu. Návrh bodového ohodnocení didaktického testu vypadá takto: 20–18 bodů = 1, 17–14 bodů = 2, 13–8 bodů = 3, 7–4 body = 4, 3–0 bodů = 5.

1.HODINA – Kam kráčíš, Evropo?

Učební text: Z1A – „Kam kráčíš, Evropo?“

Pracovní list: Z2A

Doprovodná prezentace: Z6 – snímek 1-6

Úvod – motivace žáků (10 min)

- Představení tématu (prezentace Z6 – snímek 1)
- Vysvětlení základních demografických ukazatelů snímek 2)
- **Rozdání pracovního listu (Z2A)** – tabulka pro metodu VCHD
- Vysvětlení metody VCHD (snímek 3) – princip podrobně popsán v kapitole „Návrh průběhu vyučovacích hodin“

Expozice nového učiva – metoda VCHD (25 min.)

- Úkol č. 1 – zjištění prekonceptů – žáci vyplní sloupec s názvem „V“ snímek 4)
- Zpochybňování metodou „Řeky“ – učitel s žáky diskutuje o informacích z prvního sloupce
- Úkol č. 2 – informace, které by se žáci chtěli dozvědět – žáci vyplní sloupec s názvem „CH“
- **Rozdání učebního textu (Z1A)** – Kam kráčíš, Evropo? – žáci pracují s textem a atlasem (mapa hustoty zalidnění)
- Úkol č. 3 – poznatky, které žáci získali – žáci vyplní sloupec s názvem „D“

Závěr – fixace učiva (10 min.)

- Závěrečná diskuze nad zjištěnými poznatky (snímek 5 a 6)
- Zadání domácího úkolu – vyhledat odpovědi na nezodpovězené otázky
- **Předání učebního textu žákům (Z1B)**

Výukové cíle:

- Žák bude schopen vysvětlit poznatky, které má o evropské populaci.
- Žák bude schopen pracovat s učebním textem a vyhledat v něm podstatné informace.
- Žák bude schopen vyjmenovat základní demografické ukazatele.
- Žák bude schopen popsat věkovou pyramidu států Evropské unie.
- Žák bude schopen pracovat s grafem a získat z něj potřebné údaje o budoucím vývoji evropské populace.
- Žák bude schopen diskutovat o získaných poznatcích.
- Žák bude schopen pracovat s atlasem.

2. HODINA – Přirozená měna obyvatel Evropy

Učební text: Z1B – „**Přirozená měna obyvatel Evropy**“

Pracovní list: Z2B

Doprovodná prezentace: Z6 – snímek 7-14

Úvod – motivace žáků (15 min)

- Kontrola DÚ (odpovědi na nezodpovězené otázky)
- Opakování učiva z minulé hodiny pomocí otázek
- Seznámení s tématem hodiny a nastínění jejího průběhu (prezentace Z6 – snímek 7)
- Aktivita „Putovní mikrofon“ (snímek 8) - vysvětlení jejího průběhu a cílů – učitel zahájí aktivitu a předá „mikrofon“ prvnímu žákovi – učitel zapisuje poznatky na tabuli, nezasahuje do aktivity – po vyčerpání informací celou aktivitu shrne, opraví chyby

Expozice nového učiva (20 min.)

- **Rozdání pracovního listu (Z2B) + příprava kalkulačky**
- Žáci vypracují úkol č. 1 – individuální práce
- Učitel zahájí výklad – pokles míry porodnosti a úmrtnosti, babyboom a hladomor v Irsku (snímek 9) - žáci pracují na úkolech č. 2 a 3 – nutno úkol zadat před zahájením výkladu
- Kontrola vybraných pracovních listů – po skončení výkladu učitel projde mezi žáky, náhodně zkontroluje pár odpovědí a vybere jednoho žáka, který správnou odpověď přečte nahlas
- Výklad – druhá demografická revoluce – (snímek 10) – žáci poslouchají a na konci výkladu zodpoví otázku týkající se důsledků revoluce – učitel se případně žáky snaží nasměrovat (tabulka snímek 10)
- Žáci vyplní úkol č. 4 (snímek 11) – učitel graf na základě učebního textu okomentuje
- Žáci se snaží společně určit prognózy budoucího vývoje (snímek 12) – úkol č. 5 – učitel se žáky případně snaží nasměrovat
- Vysvětlení a výpočet přirozeného přírůstku, jak určit přirozený růst a úbytek (snímek 13) – úkol č. 7 je vypracován s pomocí kalkulačky – první stát učitel spočítá se třídou, zbytek vypracují samy – kontrola proběhne tak, že žáci výsledky nahlašují a učitel je zapisuje na tabuli – žáci určují, zda jde o přirozený růst nebo úbytek
- Vysvětlení výpočtu přirozeného přírůstku v relativních hodnotách – učitel provede ukázkou výpočtu (u Rakouska) na tabuli

Závěr – fixace učiva (10 min.)

- Pracovní list – úkol č. 8 (křížovka) – kontrola správnosti pomocí tajenky
- Zadání DÚ – úkol č. 6
- Shrnutí hodiny (snímek 14) – žáci si udělají zápis
- **Předání učebního textu (Z1C) žákům**

Výukové cíle:

- Žák bude schopen vypočítat přirozený přírůstek v absolutních hodnotách.
- Žák bude schopen popsat proces první demografické revoluce, její příčiny a důsledky.
- Žák bude schopen objasnit, které společenské změny nastaly v průběh druhé demografické revoluce spolu s jejími důsledky.
- Žák bude schopen vysvětlit prognózy budoucího vývoje evropské populace.
- Žák bude schopen spolupracovat se spolužáky v hodině.

3. HODINA – Migrace a Evropa

Učební text: Z1C – „**Migrace a Evropa**“

Pracovní list: Z2C

Doprovodná prezentace: Z6 – snímek 15-21

Úvod – motivace žáků (10 min)

- Kontrola DÚ (úkol č. 6)
- Seznámení s tématem hodiny a nastínění jejího průběhu (prezentace Z6 – snímek 15)
- Rozhovor s žáky na téma migrace – připomenutí migrace v historickém kontextu

Expozice nového učiva (25 min.)

- **Rozdání pracovního listu (Z2C)** + příprava školního atlasu a kalkulačky
- Úkol č. 1 – práce ve dvojicích
- Společná kontrola úkolu č. 1 – vybraní žáci čtou text a doplňují chybějící výrazy
- Výklad – migrace během 1. sv. válka, dekolonizace, gastarbeiteři (snímek 16) – v průběhu výkladu učitel žákům pokládá dotazy (ze snímku 16)
- Žáci vypracují úkol č. 2 – učitel prochází mezi žáky a namátkově kontroluje správnost odpovědí
- Žáci vypracují úkol č. 4 – s pomocí školního atlasu (snímek 17)
- Kontrola úkolu č. 4 – se učitel ptá žáků, které státy představují jednotlivé kolonie a k jakému evropskému státu patřily
- Výklad – migrace na přelomu 20. a 21. století (snímek 18)
- Žáci vypracují úkol č. 5
- Kontrola úkolu č. 5 – hromadná diskuze pomocí které žáci s učitelem vyjasňují pravdivost výroků
- Vysvětlení a výpočet migračního salda, jak určit migrační růst a úbytek (snímek 19) – úkol č. 3 je vypracován s pomocí kalkulačky – první stát učitel spočítá se třídou, zbytek vypracují samy – kontrola proběhne tak, že žáci výsledky nahlašují a učitel je zapisuje na tabuli – žáci určují, zda jde o migrační růst nebo úbytek

Závěr – fixace učiva (10 min.)

- Diskuze na téma migrační krize v letech 2015–2016 (snímek 20)
- Shrnutí hodiny (snímek 21) – žáci si udělají zápis
- **Předání učebního textu (Z1D) žákům**

Výukové cíle:

- Žák bude schopen pracovat ve dvojici.
- Žák bude schopen vypočítat migrační saldo.
- Žák bude schopen interpretovat migraci v historickém kontextu.
- Žák bude schopen vysvětlit migrační krizi v letech 2015 a 2016.
- Žák bude schopen diskutovat na téma migrace.
- Žák bude schopen pracovat s atlasem.

4. HODINA – Etnicita, jazyky a náboženství v Evropě

Učební text: Z1D – „Etnicita, jazyky a náboženství v Evropě“

Pracovní list: Z2D

Doprovodná prezentace: Z6 – snímek 22-30

Úvod – motivace žáků (10 min)

- **Rozdání pracovního listu (Z2D)** – žáci si nachystají školní atlas a kalkulačku
- Žáci vypracují úkol č. 1 s pomocí kalkulačky – učitel neupozorňuje na prohození hodnot u výpočtu přirozeného přírůstku
- Společná kontrola (prezentace Z6 – snímek 22) – vyučující zapisuje diktované hodnoty a žáci určují příčinu růstu počtu obyvatel
- Seznámení s tématem hodiny a nastínění jejího průběhu
- Krátká diskuze na téma, jak migrace ovlivnila rozšíření kulturních znaků

Expozice nového učiva (20 min.)

- Výklad – historický vývoj a současné rozšíření etnických skupin (snímek 23) – žáci v průběhu vyplní úkol č. 2 a 3 – nutno zadat před zahájením výkladu
- Kontrola vybraných pracovních listů – po skončení výkladu učitel projde mezi žáky, náhodně zkontroluje pár odpovědí a vybere jednoho žáka, který správné odpovědi přečte nahlas
- Výklad – Indoevropská jazyková skupina (snímek 24) – na konci výkladu učitel položí otázku zaměřenou na nejrozšířenější jazyk Indoevropské jazykové rodiny
- Žáci vypracují úkol č. 5
- Úkol č. 5 je vypracován s pomocí atlasu
- Kontrola úkolu č. 5 (snímek 25) – učitel se žáků nejprve zeptá na rozdělení jazykových větví v rámci Indoevropské jazykové rodiny na evropském území, poté je postupně vyvolává a ptá se na zařazení jazyka do správné jazykové větve
- Učitel představí poslední kulturní znak, a to náboženství – úkol č. 7 žáci vypracují s pomocí školního atlasu
- Učitel s žáky společně cvičení shrne (snímek 26)
- Výklad – náboženství – v průběhu si žáci vyplní otázku č. 6 – nutno žáky upozornit před zahájením výkladu
- Kontrola vybraných pracovních listů – po skončení výkladu učitel projde mezi žáky, náhodně zkontroluje pár odpovědí a vybere jednoho žáka, který správnou odpověď přečte nahlas
- Následně se zeptá, jaké náboženství v současnosti způsobuje nepokoje na evropském území (snímek 27) – učitel snímek okomentuje

Závěr – fixace učiva (15 min.)

- Žáci vypracují úkol č. 4 (snímek 28) – práce ve dvojicích – následuje diskuze v rámci celé třídy
- Učitel shrne celou hodinu (snímek 29) – žáci si udělají zápis
- Učitel shrne nejdůležitější body o evropské populaci (snímek 30) – žáci poslouchají
- Učitel připomene žákům test, který se bude konat na začátku další hodiny

Výukové cíle:

- Žák bude schopen vysvětlit co je to je tzv. multietnický stát.
- Žák bude schopen vyjádřit svůj názor na islamizaci,

- Žák bude schopen specifikovat rozšíření jednotlivých náboženských směrů na evropském území.
- Žák bude schopen vysvětlit pojem sekularizace.
- Žák bude schopen rozčlenit Indoevropskou jazykovou rodinu na sedm větví v rámci evropského území.
- Žák bude schopen diskutovat na téma evropské populace.
- Žák bude schopen orientovat se v atlase.